

Utbildningsnämndens yttrande

Sammanfattning

Kävlinge kommun har fått möjlighet att yttra sig gällande Utbildningsdepartementets remiss "Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkets attraktivitet (SOU 2025:26)". Då utbildningsnämnden är ensam nämnd i Kävlinge kommun att yttra sig över remissen avser detta Kävlinge kommuns remissyttrande. Då utbildningsnämnden enbart ansvarar för skolformerna förskola, grundskola, grundsärskola och fritidshem lämnar utbildningsnämnden enbart synpunkter på de delar i utredningens som rör dessa områden.

Utbildningsnämnden ställer sig bakom utredningens intention rörande vikten av att det finns förutsättningar för en god arbetsmiljö för förskollärare och lärare med fokus på undervisningsuppdraget. Nämnden är positiv till förslagen rörande minskade krav på dokumentation för att frigöra tid för lärare att fokusera på kärnuppdraget. Dock anser utbildningsnämnden att förslaget rörande reglering av förskollärares och lärares tid för undervisningsuppdraget, så som det är utformat nu, riskerar att påverka utbildningens kvalitet negativt samt att det inte tar hänsyn till ett antal viktiga faktorer som påverkar lärares behov av planeringstid.

Nedan följer utbildningsnämndens yttrande rörande remissens förslag. Synpunkterna presenteras enligt utredningens struktur och kapiteluppdelning.

Del 6 – Minskade krav på den undervisningsnära dokumentationen

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag rörande att minska onödig administration för att frigöra utrymme för undervisningsuppdraget. Utbildningsnämndens ser dock en risk att samverkan mellan skola och hem försämras när kraven sänks på antal utvecklingssamtal, innehåll i individuella utvecklingsplaner m.m. Utbildningsnämnden ser även risker med att det relationella mellan lärare och elever riskerar att tappas bort när inriktningen i lagtexterna blir att skala av fokus på elevernas sociala utveckling och kontakt med hemmet.

6.3.2 Förslag om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att ta bort ordet "fortlöpande" från skolornas informationsskyldighet gentemot vårdnadshavare. Det skapar en större möjlighet för lärarna att själva avgöra när och hur samverkan och informationsöverlämnande ska ske utifrån deras professionella bedömning. Det är dock viktigt att det tydliggörs att denna förändring inte begränsar vårdnadshavares rätt att ta del av information om sina barn.

6.4.1 Förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag om att minska antalet obligatoriska utvecklingssamtal per år inom grundskolan. Utbildningsnämnden vill poängtera att

det är av vikt att det står "minst ett per läsår", likt förslaget är nu, eftersom det tydliggör att det för vissa elever kan finnas behov av fler samtal. Utbildningsnämnden vill även lyfta att det ställer högre krav på att utvecklingssamtalen genomförs på ett ändamålsenligt och produktivt sätt då det enbart blir ett samtal per år för de flesta elever. Det kommer i vissa fall att kräva ett bättre förarbete för att säkerställa att samtalet uppnår sitt syfte. Utbildningsnämnden ser även att det finns en risk att utvecklingsarbetet kring elever blir tungrovt om individuella utvecklingsplaner/kunskapsplaner som standard bara lyfts upp en gång per år vid utvecklingssamtal.

6.5.1 Förslag om att förtydliga syftet med de skriftliga utvecklingsplanerna

Utbildningsnämnden ser både för- och nackdelar med att innehållet i den individuella utvecklingsplanen/kunskapsplanen fokuseras helt till elevens kunskapsutveckling. Utbildningsnämnden stödjer att det blir tydligare vad planen ska innehålla och att det blir tydligare fokus på elevens lärande. Dock är elevens sociala utveckling starkt sammankopplad med elevens kunskapsutveckling. Om de sociala aspekterna tas bort i planen finns det risk att skolan tappar viktiga pusselbitar i elevens lärande och kunskapsutveckling.

6.6.1 Bedömning om att ta bort regleringen av "extra anpassningar"

Utbildningsnämnden ställer sig i grunden positiv till att ta bort regleringen av extra anpassningar för att främja att samtlig undervisning är mer inkluderande och att det finns en grundläggande anpassning i samtliga klassrum. Förslaget har potential att bidra till att samtliga lärare arbetar med en mer inkluderande och differentierad undervisning. Utbildningsnämnden vill dock lyfta att det finns en risk att anpassningar för elever i de klasser där lärarna inte har tillräcklig kunskap rörande hur de kan arbeta med en mer inkluderande undervisning uteblir eller att de inte är av tillräckligt hög kvalitet. Framför allt till en början innan de nya arbetssätten och synsätten har etablerats hos samtliga lärare finns det en risk att vissa elevers behov inte blir tillgodosedda. När dokumentationskraven lättar kan det även bli en utmaning att säkerställa att varje elev har fått den anpassning de verkligen behöver om skolan inte har någon dokumentation kring vilka insatser som finns för respektive elev.

6.7 Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till vidare utredning av användningen av digitala system och verktyg inom skolväsendet. Nämnden tillstyrker förslaget om att utreda vilka behov av obligatoriska standarder som finns för digitala system för att förbättra möjligheten till digital samverkan mellan olika system inom skolväsendet. De myndigheter som kommer att få till uppdrag att se över detta och arbeta med att ta fram föreskrifter m.m. behöver inhämta synpunkter och erfarenhet från olika huvudmän i det arbetet.

Del 7 – Behov av lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling

Utbildningsnämndens ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om revideringar rörande hantering av anmälningar om kränkande behandling. Minskade dokumentationskrav kommer kunna skapa utrymme för verksamheterna att arbeta mer övergripande med normer och värden i verksamheten på långt sikt.

7.4.1 Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att personalens ansvar att aktivt motverka kränkande behandling flyttas från 1 kap. 5 § skollagen till 6 kap. skollagen så att samtliga bestämmelser rörande kränkande behandling hamnar under ett och samma kapitel i lagen.

7.4.2 Anmälnings- utrednings- och åtgärdsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att det tydliggörs att samtlig personal inom förskole- och skolverksamheten har ansvar att uppmärksamma kränkningar. Utbildningsnämnden håller med utredaren om att "informationsskyldighet" är ett bättre begrepp än "anmälningsskyldighet" för händelser inom skolväsendet. Dock önskas att det klargörs vad informationsskyldigheten innebär i praktiken och att det framgår vad skillnaden blir jämfört med dagens anmälningsskyldighet.

Utbildningsnämnden är även i stort positiv till att enbart kränkningar som är upprepade eller allvarliga behöver utredas. Det kommer att underlätta hanteringen av kränkningsärenden för förskollärare och lärare då det idag, framför allt för lärare, kan upplevas som en stor administrativ börda att skyndsamt anmäla samtliga händelser som misstänks utgöra kränkande behandling. Utbildningsnämnden vill dock lyfta risken med att personal enbart ska ha skyldighet att anmäla kränkningar som är allvarliga eller upprepade. Idag anmäls samtliga misstänkta kränkningar av olika personal till rektor vilket innebär att rektor har möjlighet att se mönster som en enskild medarbetare inte kan se. Risken med att varje enskild lärare enbart ska anmäla upprepade eller allvarliga kränkningar är att de bara ser en enskild händelse och då inte informerar rektor om det vilket i sin tur kan leda till att elever riskerar att bli utsatta för kränkande behandling under en längre tid innan det upptäcks. Varje enskild skola kan på eget initiativ ta fram alternativa arbetssätt för att uppmärksamma kränkningar utöver vad som krävs i det nya lagförslaget, men det riskerar att leda till större skillnader i likvärdighet. Utbildningsnämnden anser dock att fördelarna med att dokumentationskravet minskar, samt att fokus förflyttas till det åtgärdande arbetet, överväger riskerna.

Utbildningsnämnden anser att det är av vikt att begreppen *allvarlig* samt *upprepad* kränkning definieras på ett tydligt sätt.

Utbildningsnämnden vill även lyfta att förutsättningarna inom förskolan ser annorlunda ut och att barnen i förskoleverksamheten på grund av sin ålder är i större behov av skydd. Bedömningen av vad som utgör en allvarlig kränkning inom förskola och skola kan se väldigt olika ut. Utbildningsnämnden anser att det vore önskvärt med separata råd/riktlinjer kring hur fall av kränkande behandling bör hanteras i förskola respektive grundskola för att säkerställa att förskolebarnens perspektiv och behov inte blir översedda. Utbildningsnämnden i Kävlinge ser idag att antalet anmälningar om kränkande behandling är betydligt färre inom förskoleverksamheten jämfört med i kommunens grundskolor. Det finns således inte heller idag ett behov inom förskoleverksamheten att lätta på dokumentationskravet av fall av kränkande behandling på samma sätt som inom grundskoleverksamheten.

7.4.3 Kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att informations-, utrednings- och åtgärdskravet rörande fall av kränkande behandling begränsas till händelser som skett i verksamheten. Det tydliggör vårdnadshavares ansvar för barnens och elevernas fritid.

7.5.2 Möjligheten att samordna det regelverk som styr arbetet mot kränkande behandling och det som styr arbetet mot diskriminering behöver utredas vidare

Utbildningsnämnden håller med om utredningens bedömning att regelverken rörande kränkande behandling samt diskriminering behöver samordnas. Utbildningsnämnden önskar ett helhetsgrepp rörande både kränkande behandling i skollagen samt diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier i diskrimineringslagen. En enhetlig hantering av samtliga händelser hade underlättat för lärare, rektorer och huvudmän att göra rätt och arbeta mer effektivt med frågorna.

Del 8 – Ramar för undervisningsuppdraget

Utbildningsnämnden ställer sig bakom utredningens intention att skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö för lärare för att öka yrkets attraktivitet. Dock anser utbildningsnämnden att förslaget så som det är utformat nu riskerar att påverka utbildningens kvalitet negativt och menar att förslaget inte tar hänsyn till ett antal viktiga faktorer som påverkar lärares behov av planeringstid. Nedan redogörs under rubrik 8.2 mer detaljerat kring nämndens synpunkter.

Vidare tolkar utbildningsnämnden utredningens förslag som att hantering av elevers frånvaro inte ska räknas som en del av undervisningsuppdraget. Utbildningsnämnden menar att hantering av elevers frånvaro bör kunna ses som en del i lärares planering, genomförande och uppföljning av undervisningen. Kävlinge kommuns erfarenhet är att skolor där mentor/undervisande lärare är den som följer upp elevers frånvaro lyckas bäst med att tidigt öka närvaron och återfå eleverna till skolan. Detta arbetssätt bedöms av Kävlinge kommun vara mer effektivt än när personal inom t.ex. elevhälsan ansvarar för frånvarohanteringen. Anledningen till att det fungerar när lärarna arbetar med frånvaron kan vara att lärarna oftast har den bästa relationen till eleven samt att det finns en tyngd i att det är läraren, som är den som i huvudsak undervisar eleverna, är den som visar att de vill att eleverna ska vara tillbaka i klassrummet. På de skolor i Kävlinge kommun där frånvaroarbetet fungerar som bäst har samtliga lärare som rutin att alltid lyfta frånvaro/närvaro på samtliga utvecklingssamtal och ha en nära kontakt med elev och hem om elevens frånvaro/närvaro. Flyttas ansvaret för hantering av elevers frånvaro till en mer utomstående person, så som personal inom elevhälsan, finns det en risk att det tar längre tid för eleven att återgå till skolan då den personen behöver bygga upp en relation med eleven från noll. Utbildningsnämnden ser även risker med att en stor del av elevhälsans resurser kan komma att gå åt till frånvaro/närvaro-hantering.

8.2 Förskollärares och lärares tid för undervisningsuppdraget ska regleras

Utbildningsnämnden anser att det är av vikt att förskollärares och lärares undervisningstid utformas på ett sätt så att den är rimlig och främjar en god arbetsmiljö.

Utbildningsnämnden anser att det är viktigt att tydliggöra vad som innefattas i planering och uppföljning av undervisning. Planeringstid bör avse både individuell och kollegial verksamhet, där det kollegiala arbetet omfattar exempelvis sambedömning, gemensam uppföljning och fortbildning.

Utbildningsnämnden anser att utredningen utelämnar att ta hänsyn till olika ämnens krav på för- och efterarbete. Det är stor skillnad i tidsåtgång för en lärare i ett ämne som kräver praktiska förberedelser inför en lektion i en klass om 30 elever jämfört med en lärare i ett ämne utan praktiska förberedelser med en liten elevgrupp om 8 elever. Även tidsåtgången för rättning av prov är avsevärt olika för lärare. Vidare tas inte heller någon hänsyn till lärarnas erfarenhet. Det är skillnad för tidsåtgången för planering och uppföljning för en rutinerad jämfört med en nyutexaminerad lärare. Utbildningsnämnden ställer sig även frågande till bedömningen att högstadielärare har behov av mer planeringstid än grundskollärare i låg- och mellanstadiet.

Utbildningsnämnden anser vidare att utredningens förslag riskerar att minska rektorns befogenhet och möjlighet att leda verksamheten utifrån den specifika enhetens behov och lärargruppens önskemål. Rektors möjlighet att omfördela planeringstid mellan medarbetare utifrån uppdrag försvinner. Flexibilitet i verksamheten och rektors möjlighet att fördela resurser på det sätt som bedöms vara bäst för eleverna riskerar att försvagas.

Om förslaget rörande reglering av undervisningstid genomförs anser utbildningsnämnden att det kommer innebära behov av betydande tillskott av resurser från staten. Utbildningsnämnden anser

att den bedömning som görs i utredningen rörande att inga ytterligare medel skulle behöva tillföras kommunerna för att förslagen rörande förskollärares och lärares undervisningstid samt planeringstid ska kunna genomföras är felaktig. Utbildningsnämnden har inom den remisstiden inte haft möjlighet att göra egna beräkningar för vad kostnaderna mer precist skulle bli men anser att de skulle bli påtagliga för kommunerna. Alternativt om kommunerna inte själva tillför medel skulle konsekvenserna riskera att bli att lärartätheten i vissa delar av undervisningen skulle minska på ett märkbart sätt och att en större del av undervisningen skulle bedrivas av obehörig personal. Om inga medel tillförs från staten har utbildningsnämnden svårt att se hur kommunerna skulle klara att genomföra förslagen utan en avsevärd risk att undervisningens kvalitet försämras inom förskole- och grundskoleverksamheten i Sveriges kommuner.

Sofia Lindblom
Ordförande i utbildningsnämnden,
Kävlinge kommun